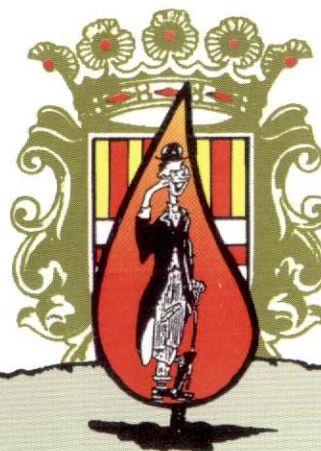

REIAL CONFRARIA DE LA
SANTÍSSIMA TRINITAT

Manresa 1993

LLUAM
93
PREÇO
MANRESA

AGUSTÍ SOLER I MAS

Pregoner de les Festes de la Llum 1993

Presentar en unes poques ratlles sense descuidar-se res una figura com l'Agustí Soler, és un repte difícil d'assolir per la seva extensa i variada trajectòria cultural. Amb més o menys intensitat diríem que ha tastat quasi bé tots els gèneres literaris, sobretot el teatre. Autor, director, actor i traductor, l'Agustí és un esperit inquiet i gormand, insaciable.

Si fem un repàs de la seva obra, cal destacar-hi pel seu ressò popular les Innocentades, cita anual obligada per a molts manresans. Però aquesta és solament una part del seu treball. Fent un gran esforç obligat de síntesi, direm que el gruix de la seva obra escrita està formada per trenta-quatre innocentades, catorze monòlegs, vint-i-cinc obres de teatre, sis traduccions al català, a més d'algunes incursions a la ràdio, televisió, contes i novel·la. A tot això cal afegir la seva tasca com a director i actor en molts grups teatrals d'arreu de la comarca.

Grup Teatral l'Espantall

Molt lltre. Sr. Alcalde
Exma. Corporació Municipal
Membres de la Reial Confraria de la Santíssima Trinitat
Junta de la Sèquia
Aigües de Manresa, S.A.
Membres del Grup Teatral "L'Espantall"

Amics tots:

Quan els administradors de la Festa Major de la Misteriosa Llum em van proposar de fer el Pregó, de seguida em va envair la idea de com es podria fer un guió de la nostra Festa de la Llum.

I vaig fer un inventari del que disposava:

La realitat: El 1345 una ciutat emmurallada viu angoixada per la manca d'aigua.

El problema: Es podria portar l'aigua si es deixés travessar la sèquia per les terres del Bisbat.

La complicació: A més a més de la negativa al pas de l'aigua, els ciutadans són declarats díscols i excomunicats.

El desenllaç: Un prodigi misteriós, una Llum resplendent ve de Montserrat i davant l'esdeveniment sobrenatural es deixa contruir la sèquia.

Vet ací que tenim tots els ingredients per a fer un guió.

ESCOLTANT EL CRÍTIC QUE PORTEM DINTRE

Però a partir d'aquí el guionista no pot dormir. Sap que el missatge no arribarà, sap que hi ha un final evident, que no funcionarà. Un final que en el nom guionístic l'anomenem "deus ex-maquina".

No obstant, el teatre grec i romà bé l'emprava! Els déus entraven i sortien de l'escenari amb plataformes i catapultes prodigioses que feien de passarel·la sobrenatural entre l'Olimp i Olímpia. Molts són els exemples de personatges del teatre clàssic que immersos en problemàtiques essencials es veien avocats en trames tan insolubles que la final de l'obra tan sols els podia salvar Apol·lo, Atena i si tan greu era el cas apareixia el mateix Zeus personificat a portar la llum.

I el públic quedava astorat, meravellat, de moment, però, marxava a casa amb la violació del sentit comú pesant-li damunt l'ànima, testimoni conscient o subconscient de la traïció de l'escriptor que no sabent com resoldre el seu guió deixa que el resolgui Déu. En el fons i a la llarga es demostrà que la solució "Deus ex maquina" mai no ha agradat al públic.

A la cultura Bíblica també abunden els prodigis:

El poble hebraic abandona l'imperi faraònic a la recerca de la terra promesa. –Un altre guió amb possibilitats. L'home cercant la terra on viurà– Els soldats Egipcis els persegueixen per fer-los tornar i quan ja sembla que tot és perdut, arraconats, sense cap sortida, vora el Mar Roig, es separen les aigües obrint-se un camí que arribarà fins a Tel Aviv.

Un altre final "Deus ex maquina" que no em serveix pel meu guió de la Llum.

EL PERQUÈ

Per què no puc emprar com a solució del meu possible guió la vinguda sobrenatural de la Llum?

Perquè per a un guió no és humanament justificable. Es veu que la darrera Llum universalment creïble és la que va guiar els Tres Mags de l'Orient fins al Portal de Betlem.

Perquè no és convincent que el miracle-solució actuï sobre la Ciutat de Manresa quan el conflicte-impediment és a Sallent i l'origen del conflicte més llunyà encara: a Vic.

Perquè l'espectador d'avui té valors efímers i a molt curt termini. Es deixarà enganyar amb tots els beneplàcits si li proposo i li justifico una solució anacrònica. Per exemple que els benedictins de Montserrat del segle catorze ja disposaven del "là-ser". I a més a més la gent riurà de ple si li proposo complicitat directe en el frau.

No hi ha més solució que traspassar de la premissa universal a la particular, concretar la història, esquematitzar-la, personatitzar-la i substituir-la amb el sempre vàlid ensenyament evangèlic de la paràbola.

S'HA DE FER FICCIÓ

He de recórrer a la ficció. La veritat és tan llarga i té tants matisos i condicionants que l'espectador se'n faria un embolic. Per a dir la veritat caldria tot el temps real que va durar. Un altre obstacle per a dir la veritat és: Qui sap objectivament com van anar tots aquells esdeveniments?

I quin serà el tema d'aquest guió? Doncs la Llum, però no em sedueix moure'm amb el fet exterior de la Llum sinó que m'és més suggestiu la llum interior, la llum del discerniment.

I ara ja no em queda més remei que elegir el protagonista. Un prohoms manresà dels que van lliutar, patir i guanyar la batalla? No em convenç gens ni mica. L'espectador s'ha d'identificar amb el protagonista i hi ha un cert escepticisme que els drets humans i la raó portin al final feliç i a més a més si el final és un "Deus ex maquina", ui, no, no, no...!

I recerco dades dels personatges de l'època i, naturalment, em trobo entre ells Galceran Sacosta.

EL CELLER

Galceran Sacosta, Bisbe de Vic, entre el 1312 i el 1315 havia visitat tot el bisbat d'Urgell per encàrrec de l'Arquebisbe de Tarragona.

També va instaurar la celebració del Corpus Christi.

I va edificar la Capella del Corpus a Vic.

I va convocar un Sínode en l'any 1340.

Posà l'interdit a la ciutat de Manresa.

I morí el 1345.

El 1345! El mateix any de la Llum de Manresa. I això em sona a final, em belluga cap a Galceran Sacosta. Un home eminent que a la fi de la seva vida modifica una decisió, fa un canvi! La bogeria dels guionistes: trobar el canvi que ens modifiqui el protagonista. I a més a més mort el 1345! En un personatge l'acte abans de la mort és sublim, és culminant, és decisiu i meravella de meravelles: és irrevocable!

I ja tinc el guió pel tractament, aquella síntesi que, sense diàlegs encara, llegeixo als més disposats, als més sacrificats, als qui no gosen negar-s'hi. Perquè necessito saber si la meva idea és transmissible o no té vies, o si fa aigües o si també, és clar!, si té algun punt billant, sublim, genial!

COMENÇA LA HISTÒRIA

El meu guió de ficció arrenca a la Ciutat de Vic, una vesprada boirosa. Després d'una panoràmica a la Ciutat enfredorida, la càmera es detura davant del palau episcopal.

Hi ha llum en una cambra, a dins el Bisbe Galceran Sacosta rep l'extremunció. Ministres de l'església van i vénen entremig del servei atabalat per l'auguri mortuori.

El visiten clergues d'alta volada i tots li retreuen les grans coses que ha fet.

Enmig de la desfilada s'esmuny un facinerós que disfressat amb robes de prelat aconsegueix arribar al llit mortuori. Les paraules del malfactor tenen un altre to, diferent de les lloances

que sonaven incessantment fins ara. El farsant li recrimina l'interdit amb què te sotmesa la Ciutat de Manresa, la injustícia de no deixar travessar l'aigua per les terres del Bisbat i minimitza les grans proeses que enaltien els seus predecessors en la desfilada.

Els cuidadors més propers del malalt tarden a reaccionar, però demanen ajut. Hi ha un gran aldarull i arriba la força pública que redueix el manresà que serà conduit a la presó de Vic.

Galceran Sacosta no reposa. Inútils seran a partir d'ara els afalacs. Se sent a les portes de la mort amb les mans plenes de moneda falsa per a l'eternitat. Cerca l'ajut dels seus confessors. Un conseller intentarà convence'l que pel sol fet d'haver instaurat la festa del Corpus ja s'ha guanyat una entrada gloriosa al cel.

Un altre li recorda el gran avenç del "Sínode" que va convocar el 1340.

Hi ha un quorum. Tots estan convençuts que el dia que trucarà a les portes del cel, els àngels del Senyor baixaran a rebre'l. Però Galceran Sacosta està sol, auto-enfrontat al propi judici final. Quan per fi el deixen descansar, simula dormir, però és tan gran el seu neguit que en un esforç de flaqueza aconsegueix esmunyir-se del llit i, ara caic, ara m'aixeco, surt del palau per una porta de servei.

Travessa els carrers solitaris, freds i humits de Vic, il·luminat per una basta torxa que li tremola a la mà, fins arribar a la presó on el manresà malmès jau mig inconscient darrera una reixa.

Galceran Sacosta parla al manresà i li justifica la seva actuació en raó del seu càrrec.

Intentarà per tots els mitjans que el facinerós accepti el seu punt de mira. Que admeti que va obrar bé. O si més no que no li quedava cap altra opció en raó del seu càrrec.

El facinerós enmig d'un diàleg que va remuntant agressivitat, enderroca un rera l'altra els valors crematístics de Galceran Sacosta. Tots els tresors aconseguits per a l'Església es converteixen en pols davant la injustícia feta als manresans. El Bisbe

moribund insisteix a rebre el perdó del farsant, però el manresà no pensa absoldre'l sinó dóna pas a la Sèquia de Manresa.

Galceran Sacosta diu que ha de defensar a ultrança les propietats de l'Església.

El facinerós li diu que si tant li preocupa el judici de Déu que s'aculli a les lleis de Déu. Emprant l'Evangelí trobarà mil raons per aixecar el setge. La Sèquia serà un marjà que arribarà a la Ciutat dia rera dia, any rera any. Potser un dia ja no es faci aquesta processó de Corpus que n'està tan cofoi, però l'aigua seguirà fluïnt i portant la vida.

Han anat arribant a la presó, jerarquies eclesiàstiques alertades per la desaparició del Bisbe i tots queden astorats de veure Galceran Sacosta implorant als peus de la reixa del facinerós i poden escoltar clarament com Galceran diu:

– Si signo l'autorització de les obres tindrè la vostra absolució?

Tothom s'escandalitza: –Delira!

Un capellà gosa dir-li: – Però llustríssima, teniu l'Absolució de l'arquebisbe!

Però la resolució de Galceran Sacosta és ferma i res no hi poden els seus coetanis, a qui talla dient:

De veritat, de veritat us dic que si continués vivint, aquest facinerós el convertiria en el meu conseller, car més servei m'ha fet un dia de la seva crítica, que tot l'encens que vosaltres m'heu prodigat durant anys. I amb la seva absolució, només amb la seva absolució gosaré presentar-me a la casa del Pare Etern. Guardians, obriu-li la porta.

I mentre Galceran Sacosta signa l'indult pels manresans i el permís de construcció de la Sèquia, l'albada que ha vençut la nit deixa entrar un raig de llum resplendent, gentil, clara i pura.

LA VERITAT SUBJECTIVA

Aquí podria acabar la història. Una història amb possibilitats de transmetre un missatge més profund que l'anècdota: El diàleg de dos mons incomunicats l'any 1345, el poble i la jerarquia.

I el podria defensar aferrissadament perquè és la "meva" veritat. Jo tinc molt de Galceran Sacosta. Jo també camino vanitós sota el tàlam de les bambalines i oloro l'encens dels aplaudiments. Però mantinc viva l'esperança de trobar-me el facinerós que em desmunti la parada.

TESTIMONI

Aquestes ratlles d'avui estan desamparades. Per primera vegada des de fa molts anys no he pogut recórrer a la lectura prèvia d'un autèntic amic a qui havia atabalat sempre que la imperinència dels meus guions s'endinsava a temes o personatges universals.

Ja haureu endevinat que em refereixo a mossèn Josep Junyent i Rafart, un manresà nascut a Vic. Un amic que sempre em donà exemple i resposta. En la meva petulància humorística he gosat fer parlar filòsofs des de Sòcrates a Marx. Polítics des d'Herodes a Hitler. Deus de l'Olimp, Papes i papes.

Reis, reines. Banquers, propietaris i proletaris. El Pare Etern i el Diable. Tots ells en un moment o altre gaudeixen d'un toc d'un consell de'n Josep Junyent i més d'una vegada m'ha salvat d'autèntiques catàstrofes cronològiques o culturals. Però en Josep sempre ho minimitzava, mai no permetia que li fes un reconeixement públic sempre, sempre deia: –"I ara, si no t'hi he fet res!"

Enguany, com aquell "calendes de març" del 1345, altre cop els manresans van acudir massivament a l'Església del Carme, aquella mateixa església del 1345, per retre una pregària espontània i sincera per a l'home que durant trenta anys havia portat autèntica llum a les seves vides.

I tots hem tornat a casa més valents o menys covards, si voleu. De Mossèn Junyent tots hem après tantes coses! Fins i tot els qui no el coneixien gaudiran d'aquest benefici en relacionar-se amb els qui tinguérem la sort d'acostar-nos-hi.

UN HOME EXEMPLAR

Vàrem entrar en relació en el mític grup "Art Viu", anys 1965, 66. Era un company més de tertúlia. Recordo uns debats càlids i espontanis de primer a l'estudi de'n Manel Marzo Mart i quan ja no s'hi va cabre més, a la seu del Cercle Artístic de Manresa. Tothom hi deia la seva. En Josep Junyent sabia escoltar i sabia esperar torn de paraula, com un altre. Quan parlava, era tan modest, tan respectuós i tan sincer! De vegades t'obria un nou punt de mira a un concepte que et semblava evident i assolit i gairebé sempre marxaves a dormir, a bona hora, per cert!, amb una pregunta que t'havia fet el Mossèn i que endebades, intentaves trobar-hi fisura. I és que mai no n'hi havia de fisures, perquè res del que ens deia era fruit exclusiu de la subjectivitat. Tots els seus criteris estaven fonamentats, suspesos. Ens vàrem entrenar molt, molt en l'art de discernir.

Art Viu va portar iniciatives agosarades i innovadores. Conferències, Cursets de cinema, Homenatges, com el de Jaume Vicens Vives per la Llum del 1967. Un frenesí d'activitats. En Lluís Calderer que tenia cura de la direcció del Grup de Teatre va fer-nos un curset sobre Bertolt Brecht. En tot aquell munt d'activitats hi era present el Mossèn en qualitat d'amic, d'espectador, de concertuli, de crític. A partir d'aquí sempre va ser un incondicional de les activitats teatrals a que he estat vinculat. Les crítiques doloroses que em feia me les precedia recalcant la intenció profundament constructiva que el movia. Ara m'adono d'on ha sorgit l'escena del Bisbe Galceran Sacosta il.luminant-se amb la crítica del facinerós!

Després vingueren les trobades. Durant anys i un cop cada més convergiem amb Mossèn Junyent a les trobades comarcals del Bages. Avinyó, Artés, Monistrol de Calders, Navarcles, Pont de Vilomara, Santpedor, Sant Fruitós de Bages. Uns petits estudis en què preparàvem un tema, predominantment antropològic, i que, després d'exposat es debatia en uns col.loquis vius a voltes aferrissats però sempre, sempre estimulants.

En les excursions era un amè llibre parlant. Cuixà, Sant Martí del Canigó. Potser de la seva visió històrica és mare secreta el meu "Catalàunia 988". I una sortida memorable a Salses, on revisà totes les vicissituds de la Catalunya Nord. I San Juan de la Peña, i Poblet i Santes Creus, quanta història explicada a viva veu, fonamentada i analitzada en profunditat.

Era ben bé de l'escola del seu il.lustre oncle, el Doctor Eduard Junyent. Als qui el sentíem ens meravellava i ens divertia però, la veritat és que, fins al seu traspàs, no ens hem adonat que era irrepetible.

Mossèn Junyent ha estat una veritable "Llum" i ben simbòlica, perquè en aquesta ocasió la "Llum" ha vingut de Vic com una generosa reparació històrica.

Crec sincerament que en mig de tantes foscos dels darrers trenta anys, ell ens va ajudar a perdre la por.

LA POR

La por que envai a Galceran Sacosta. La por que l'aigua de la Sèquia mancaria als molins de la vora del Llobregat era un por infundada, era la por del progrés alié. Potser l'excomunió dels manresans li degué semblar l'arma més contundent per curar la pròpia por.

Però en un darrer moment la "Llum" li arribà a l'ànima i vencé la por.

Aquest 1993 també hi ha sèquies interrompudes per la por. Tot un món jove resta aturat amb el pas barrat perquè la societat assentada i especuladora té encara aquella recalitrant por de Galceran Sacosta.

Com resistirem el judici històric d'haver barrat el pas al caval de les noves generacions per la por que s'aturin els nostres molins ròncs?

Heus ací una altra lectura suggerent

ADMINISTRADORS 93

I en aquest pas a la joventut cal esmentar la labor de "L'Espantall", els administradors de la Festa d'enguany, que en la seva secció "Petit Espantall" donen oportunitat a 45 nois i noies des de 6 a 19 anys de conèixer i practicar l'art escènic. Oportunitat d'elaborar un muntatge i de presentar-se davant d'un públic sota la mà dinàmica de Maria Jesús Isart.

Deixeu-me evocar deu anys enrera quan un grup sortit del Casal Familiar Recreatiu es presentava per primera vegada a Sala Ciutat amb una obra clàssica del teatre català tradicional: "Marieta cistellera".

El nom del grup, "L'Espantall" era nou, però els intèrprets eren grans amics escènics. Què passava amb aquells actors que estrenaven nom i obra a Sala Ciutat?

Jo crec que va ser l'impuls profund que el teatre ha de continuar. "Marieta cistellera" fou la labor i l'entusiasme de tot un equip il·lusionat i treballador del quan em permeto esmentar dos noms, sense desmerèixer la importància dels altres components.

Rosend Mata i Aguilar, home que ha cobert mil facetes dintre el teatre però en té una de molt singular i molt escassa: És empresari teatral nat i no ho dic en el sentit comercial sinó en el d'emprenedor. Entusiasta, valent i responsable, sempre, sempre, porta la nau al port de l'estrena.

I l'altre fenomen de perseverància és en Josep Isart.

A Josep Isart el vaig conèixer a l'agrupació benèfica "Arte, Alegría y Caridad", anant pels orfenats, hospitals i residències a portar una mica de distracció als marginats de la societat. Parlo d'una època de postguerra en que no hi havia televisió ni gaires mitjans de cap mena.

Al costat de Josep Isart vaig aprendre a bellugar-me per l'escenari i fins i tot vam arribar a formar una parella de pallassos en que jo era el "clown" i l'Isart "l'Augustus". En Josep Isart ha fet riure de gust i plorar d'emoció a l'escenari. I la vida real li ha

tornat rialles i plors damunt la seva pell. Però en Josep Isart, bon professional, ha estat sempre fidel, mai no s'ha rendit. En tot moment ha estat a punt a l'hora d'aixecar-se el teló.

En el rosari exhuberant de muntatges de L'Espantall en aquests deu anys, sempre, sempre hi ha estat present. Deu anys que, n'estic convençut, L'Espantall convertirà en una etapa inicial a la qual seguiran grans projectes.

Voldria agrair a la Reial Confraria de la Santíssima Trinitat el vot de confiança en l'encomanar la nostra Festa de la Llum a una gent del món del teatre, perquè el teatre des de l'albada cultural de la nostra història, és escola i testimoni palpable de la persona humana.

També voldria que aquest pregó fos el més escènic possible. M'agradaria envoltar tota la ciutat de músics amb celestials trompetes que de bon matí despertessin tota la Ciutat i una munió d'actors proclamessin que comença la Sis-cents quaranta vuitena Festa Major de la Misteriosa Llum. I mil caravanes seguint els comedians convergirien al Carme i a la Plaça Gran i farien petar la tronada. Més tard dintre les cases, en un acte íntim i auster, tothom brindaria amb aigua de l'aixeta com a lloança a una obra hidràulica perdurable, eficaç i lluminosa.

Molt bona Festa Major

Agustí Soler i Mas
31 de gener del 1993

Edició patrocinada per la

 CAIXA D'ESTALVIS DE MANRESA